

Euroopa Liiduga seotud hoiakud kõhklejate hulgas

Kvalitatiivuuringu aruanne

Veebruar 2013

Sisukord

Uuringu eesmärk ja metoodika 3

Uuringu tulemuste kokkuvõte 6

Euroopa Liiduga seotud üldised hoiakud 7

Euroopa Liidu liikmeks oleku positiivsed ja negatiivsed küljed 8

Ootused ja hirmud enne liitumist ja nüüd 9

Muutused Eestis ja Euroopa Liidus pärast Eesti liitumist 10

Euroopa kodaniku mõiste 11

Hinnangud testitud katussõnumitele 12

Teave Euroopa Liidu teemade kohta 14

Soovitused kommunikatsiooniks 15

Lisad 17

Uuringu eesmärk ja metoodika

Euroopa Liiduga seotud hoiakud

© TNS Veebruar 2013

Uuringu eesmärk

Uuringu eesmärk oli saada sisend Eesti avalikkuse paremaks teavitamiseks Euroopa Liidust. Selleks selgitati välja sihtrühmade üldised Euroopa Liiduga seotud hoiakud ning nende hirmud ja ootused sellega seondult. Uuringu eesmärk oli ka selgitada, millised psühholoogilised ja keskkonna/praktilised tegurid mõjutavad enim hoiakute kujunemist.

Uuringu eesmärk oli ka mõista paremini sihtrühmade infotarbimist ehk milliseid kanaleid peaks kasutama, kes on sihtrühmadele mõjusad kõneisikud ja millised peaksid olema sihtrühmadele mõjusad ja usutavad sõnumid. Uuringuga selgitati välja ka uuritavate sihtrühmade täiendava info vajadusi.

Uuringu eesmärgiks oli anda soovitusi kommunikatsiooniks, toetudes katussõnumite testimisele ning anda soovitusi ka suhtluskanalite valikuks ning tuua välja lähteteemad ja -mõisted sõnumite koostamiseks.

Uuringu sihtrühm ja valim

Uuringu raames viidi läbi ajavahemikul 5. –12. veebruar 6 fookusgruppi Euroopa Liidu liikmeks olekus kõhklejate hulgas, millest 5 olid eestikeelsed ja 1 venekeelne. Igas grupis osales 8–9 sihtrühma esindajat. Lisaks viidi läbi veel 4 venekeelset süvaintervjuud, et kaasata uuringusse ka enam vene rahvusest kodanikke kahes sihtrühmas: noored ja eakad.

I sihtrühm – noored, 20–25-aastased kõhklejad

1 fookusgrupp Tallinnas eesti keeles, 2 süvaintervjuud vene keeles

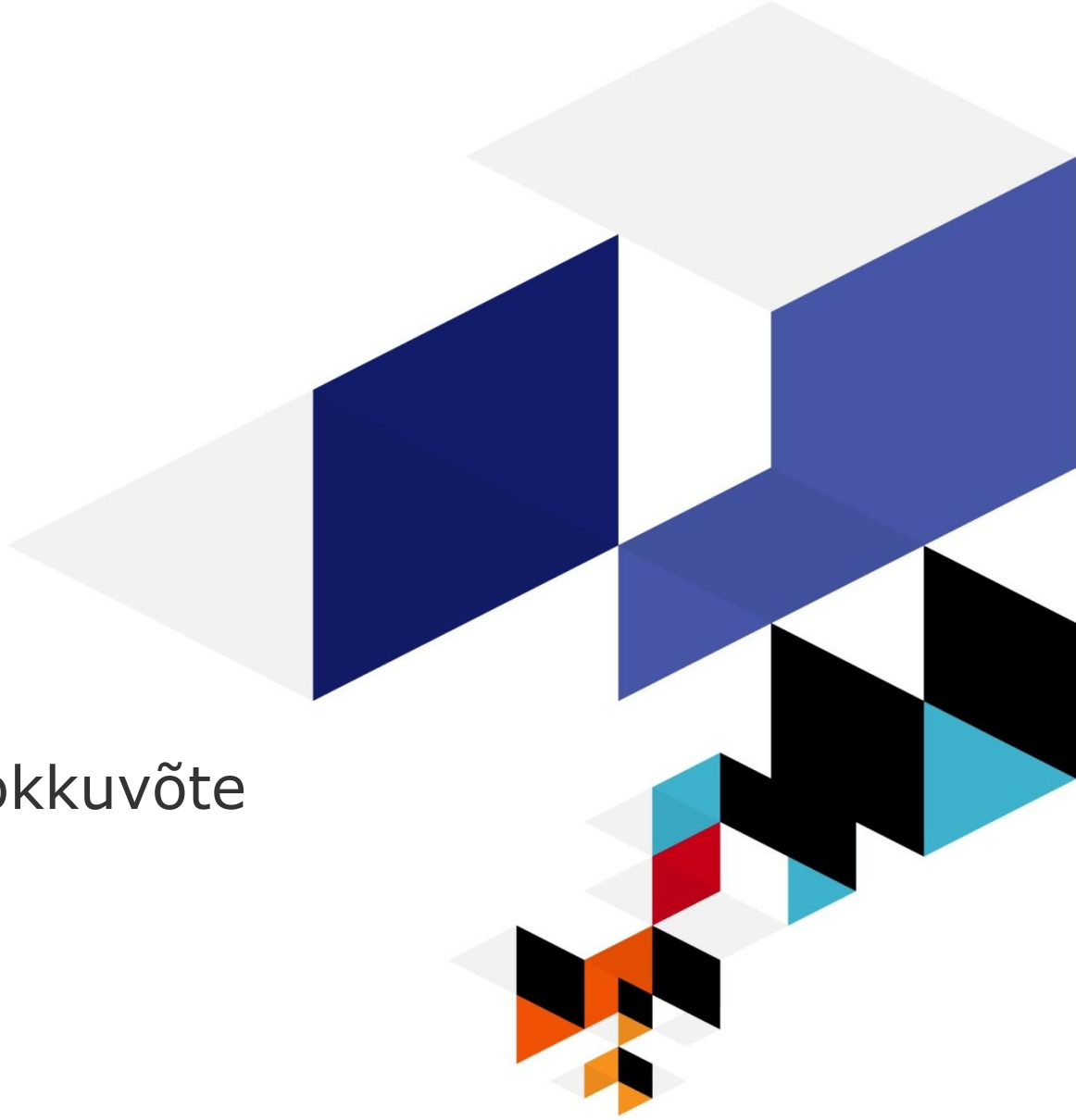
II sihtrühm – keskealised, 40–55-aastased kõhklejad

4 fookusgruppi: 2 Tallinnas (üks neist eesti ja teine vene keeles), 1 Viljandis ja 1 Valgas

III sihtrühm – eakad, 60-aastased ja vanemad kõhklejad

1 fookusgrupp Tallinnas eesti keeles, 2 süvaintervjuud vene keeles

Tulenevalt kõhklejatele omasest profiilist, värvati gruppidesse linnaelanikke, kes on keskmise sissetulekuga ja keskmise haridustasemega.

Uuringu tulemuste kokkuvõte

Euroopa Liiduga seotud hoiakud

© TNS Veebruar 2013

Euroopa Liiduga seotud üldised hoiakud

Üldise hoiaku muutus Euroopa Liidu suhtes

- Hoiakud Euroopa Liidu suhtes on viimase aja probleemide ja negatiivsete uudiste valguses muutunud negatiivsemaks – leiti, et tugevad alustalad on löönud kõikuma, Eesti peab toetama endast palju suuremaid ja jõukamaid riike ning tegelikult ei soovi riigid võtta enam oma tegude ja probleemide eest vastutust, vaid antakse see üle Euroopa Liidule. Hoiakute negatiivseks muutumise üheks põhjuseks on ka see, et oodatud ühtlustumist liikmesriikide elatustasemes pole toimunud, mistõttu Eesti kaotab oma tööjõudu teistele, kõrgema elatustasemega riikidele. Kõige enam on hoiakud negatiivsemas suunas liikunud just keskealiste kõhklejate hulgas.

- Positiivsemas suunas on liikunud hoiakud aga neil, kelle jaoks igasugused liidud seostusid esmalt Nõukogude Liiduga ja seetõttu valitses hirm ja teadmatus, mida Euroopa Liiduga liitumine endaga kaasa toob. Tegelikuses on Euroopa Liit aga osutunud teistsuguseks ja seetõttu ka hoiak selle suhtes muutunud positiivsemaks.

Hoiakuid mõjutavad tegurid

- Hoiakute mõjutajaks eelkõige keskealiste hulgas olid sisemised tegurid ehk mis meil siin kohapeal üldse ja ka seoses Euroopa Liiduga toimub ja kuidas valitsus Eesti eest seisab.
- Noorte hulgas on suuremaks hoiakute mõjutajaks tunnetuslikult olnud välised tegurid ehk see, mis teistes riikides toimub.
- Noored tunnetasid selgelt, et meedia mõjutab nende hoiakuid oluliselt, vastavalt sellele, kas kajastus on pigem positiivne või negatiivne, muutub ka suhtumine. Lähiminevikus on meedia meelsus olnud osalejate arvates pigem negatiivne.

Euroopa Liidu liikmeks oleku positiivsed ja negatiivsed küljed

- Kõige positiivsemaks küljeks Euroopa Liidu juures peeti vaba liikumist nii reisimise, töötamise kui ka õppimise mõttes. Lisaks pidasid osalejad oluliseks positiivseks küljeks ka solidaarsust, ühtsust ehk nagu üheks pereks olemist, kus vajadusel üksteist aidatakse. Leiti, et Euroopa Liit on jaganud Eestile hulgaliselt toetusi, mis on aidanud meie elu edasi arendada. Hoolimata sellest, et eurot nähakse põhilise süüdlasena elukalliduse tõusus, peeti ühisraha siiski pigem positiivseks Euroopa Liiduga seonduvaks teguriks.

- Euroopa Liidu liikmeks oleku negatiivseteks külgedeks peeti eelkõige liigseid reegleid, norme või seadusi, mida tuleb järgida, isegi kui need satuvad vastuollu meie riigi seadustega. Samas leiti, et tavainimeseni ei jõua piisavalt infot sellest, kui palju meie riik Euroopa Liitu rahaliselt panustab ja kuhu see raha siis läheb. Osalejate hulgas valitses ka ebakindlus selles osas, mis olid Euroopa Liidu motiivid Eesti liikmesriikide hulka võtmise juures. Leiti, et selle taga on omakasu – võita juurde odavat tööjõudu ja tekitada tarbijaskonda vanade liikmesriikide toodangule, samas toetamata siinse ettevõtluse või tööstuse arengut, mis võimaldaks elatustasemel tõusta.
- Väiksemate linnade – Valga ja Viljandi – elanikud olid kriitilisemalt meelestatud ja leidsid rohkem negatiivset. Eriti kriitiline oli aga Tallinna vene keskealiste grupp. Nooremad (20–25-aastased) olid oluliselt positiivsemad kui keskealised või vanemad osalejad.

Ootused ja hirmud enne liitumist ja nüüd

Ootused

- Enne Euroopa Liiduga liitumist ootasid uuringus osalejad eelkõige Eesti elatustaseme ühtlustumist teiste Euroopa Liidu riikidega, mis ei ole aga siiani nende arvates realiseerunud, ühtlustunud on vaid hinnad. Osalejad ootasid enne liitumist Euroopa Liidust ka vaba liikumist ja maailma avaratumist, mis on ka realiseerunud.
- Tulevikus oodatakse Euroopa Liidult siiski juba liitumiseelselt oodatud elatustasemete ühtlustumist. Oluline ootus oli veel ka toetuste jagamise süsteemi parandamine või õiglasemaks muutmise, millega eelkõige peeti silmas, et mõeldaks rohkem läbi, mille toetamisel on mõtet ning millised on konkreetses keskkonnas valitsevad olud.

Hirmud

- Enne liitumist kartsid osalejad Euroopa Liiduga seonduvalt kõige enam seda, et see sarnaneb Nõukogude Liidule ning võib kaasa tuua meie poliitilise iseseisvuse ja kultuuri kadumise. Valitses teadmatus selles osas, mis siis tegelikult muutub. Need hirmud ei ole aga pigem realiseerunud, kuna leiti, et oleme küll mõnevõrra kaotanud oma poliitilises iseseisvuses, kuid nähti, et Euroopa Liit pigem toetab rahvuste ja kultuuride säilimist.
- Tuleviku osas kardetakse kõige enam, et tugevad Euroopa Liidu alustalad löövad kõikuma ja see võib viia lagunemiseni. Mõnevõrra kardeti ka uue kriisi puhkemist või praegusest kriisist mitte välja tulemist. Julgeolekuriskina nähti aga sõja puhkemist ning ohustajana sealjuures ajalooliselt Venemaad, kuna leiti, et Euroopa Liit on Venemaast üsna palju oma energiapoliitikas sõltuv. Kardetakse ka seda, et ilmselt saabub aeg, kui peame hakkama Euroopa Liidule tagasi maksma nendelt saadud abi eest. Praegu juba ilmseks muutunud probleem, et meie noored lähevad tööle välismaale, on viinud hirmuni, et mingil hetkel tuleb meil hakata sisse tooma võõrtööjõudu, mis aga oleks ohuks meie rahvuse ja kultuuri püsijäämisele.

Euroopa Liiduga seotud hoiakud

Muutused Eestis ja Euroopa Liidus pärast Eesti liitumist

- Osalejad oskasid nimetada pärast Euroopa Liiduga liitumist enam Eestis toimunud muudatusi kui Euroopa Liidus toimunud muudatusi. **Euroopa Liit** jääb Eesti inimesele endiselt liiga kaugeks, et selliseid muutusi analüüsida, küll aga oldi teadlikud tekkinud probleemidest, mis osalejate arvates on Euroopa Liitu nõrgestanud ja ambitsioonikust vähendanud.

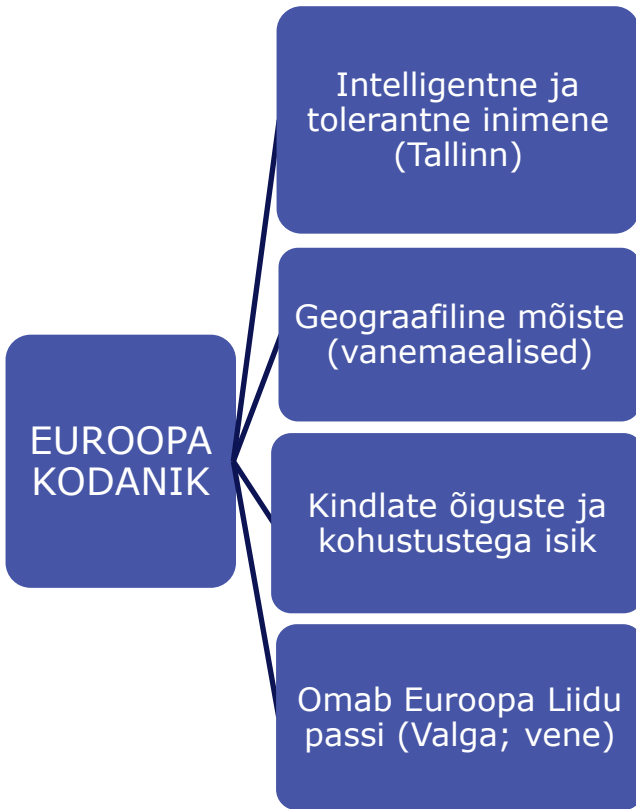

- Elu **Eestis** on aga pärast liitumist muutunud avatumaks, inimesed saavad kõikjal Euroopas vabamalt liikuda. Samuti on osalejate arvates Eesti oma välimuselt Euroopa Liidu toetuste toel oluliselt muutunud.

- Samas Euroopa Liidu poolt kehtestatud seadusi ja norme ning eurole üleminekust tingitud elukalliduse tõusu nii positiivse liitumisjärgse muutusena ei nähtud.

Euroopa kodaniku mõiste

- Euroopa kodanik seostus osalejatele peamiselt nelja erineva tähendusega. Ühest küljest peeti teda intelligentseks, haritud, ümbritsevast huvituvaks ja tolerantseks inimeseks, kes annab ja on valmis andma oma panust. Samas teisalt peeti vaid geograafiliseks mõisteks, mis tähendab kõiki inimesi, kes elavad Euroopas. Mõne vastaja jaoks tähendas mõiste „Euroopa kodanik“ Euroopa passi omamist, kuid paljud nägid ka, et see on inimene, kellel on olemas konkreetsed õigused ja kohustused üle kogu Euroopa.
- Euroopa kodanikuna tunnetasid ennast enam nooremad osalejad - kõhklejad, kuid ka nemad leidsid, et eelkõige tahaksid nad jääda eestlasteks. Keskealised ja vanemaealised tunnetasid ennast Euroopa kodanikena palju kõhklevamalt ja tõrjumamalt, formaalselt nagu ollakse, aga sellega harjumine võtab aega ja seda nähti pigem väga kauge tulevikuprotsessina.
- Euroopa Liidu kodanikuna mittetundmise taga on osaliselt ka see, et Eesti inimene ei tunne ennast teistes Euroopa riikides võrdväärseks, vaid pigem nähakse meid kui odavat tööjõudu. Seetõttu leiti, et me suudaks ennast rohkem selle nimetaja alla määratleda, kui oleks rohkem majanduslikku võrdsust ehk Eesti inimene elaks sama hästi kui teiste Euroopa Liidu riikide inimesed.
- Otseselt ei nähtud põhjust, miks ei peaks ennast Euroopa kodanikuna tundma. Mainiti vaid jagatud vastutust, mistõttu, kui keegi samasse rühma kuuluv saab millegagi hakkama, kandub see üle ka meile.

Euroopa Liiduga seotud hoiakud

Hinnangud testitud katussõnumitele I

Euroopa Liit on teinud meile piirid lahti reisimiseks, elamiseks ja töötamiseks välismaal.

Kriis on välja toonud Euroopa Liidu nõrgad kohad ja kriisist väljumiseks peavad riigid tegema suuremat ühistööd.

Eesti huvides on kuuluda Euroopa Liidu tuumikusse ja osaleda võimalikult palju koostöös, sest see tugevdab meie majandust ja suurendab mõju Euroopas.

Euroopa Liidust saadavad toetused on tõstnud elatustaset ja inimeste heaolu.

Eurole üleminek suurendas Eesti usaldusväarsust maailma jaoks.

Euroopa Liit kindlustab Eesti poliitilise iseseisvuse ja tagab rahu.

Euroopa Liiduga seotud hoiakud

Hinnangud testitud katussõnumitele II

- Kõige paremaks pidasid kõikide sihtrühmade esindajad sõnumit vaba reisimise, elamise ja töötamise kohta Euroopa Liidus. See tundus parim, kuna osalejad on selle toimimist saanud tunda omal nahal ja see on üks positiivsemaid asju, mis Euroopa Liiduga kaasnenud on. Siiski leidsid osalejad keskealiste ja vanemaealiste hulgast, et välismaal töötamine on Eesti jaoks pigem hetkel valupunkt, kuna liiga paljud on lahkunud.
- Oluliseks peeti ka sõnumit, mille kohaselt kriis on paljastanud Euroopa Liidu nõrgad kohad ja kriisist väljumiseks tuleks teha suuremat ühistööd. Osalejad leidsid, et kui juba liitu kuuluda, siis tuleb teha ka koostööd. Küll aga nähti probleemina seda, et liikmesriigid ei ole võrdsel tasemel, mistõttu on näiteks rahalise abi andmisel oluline jälgida riikide suuruse ja jõukuse proportsioone. Samuti leiti, et kui probleemid on konkreetsetes riikides, siis peavad need võtma oma olukorra eest ka vastutuse ning tegutsema selle nimel, et probleemid lahendada. Samuti mainiti, et ei piisa ainult probleemide lahendamisest, vaid tuleks keskenduda sellele, millest need alguse said, et vältida edaspidi samade vigade tegemist.
- Osalejad leidsid, et Eesti huvides on osaleda võimalikult palju koostöös, sest see tugevdab meie majandust ja suurendab mõju Euroopas. Oluline on näidata üles oma initsiatiivi ja paista silma arukusega, mitte lihtsalt täita Euroopa Liidust tulevaid korraldusi. Küsimusi tekitas selle sõnumi puhul aga Eesti võimalik kuulumine Euroopa Liidu tuumikusse. Ühest küljest leiti, et tuumikusse kuuluvad üksikud vanad liikmesriigid ning meil kui väga väikesel ja noorel riigil ei ole isegi lootust sinna tuumikusse pääseda. Teisest küljest ei saadud aru, miks on või peaks olema olemas mingisugune tuumik ja liikmesriigid ei võiks olla võrdsed.
- Osaliselt nõustuti väitega, et Euroopa Liidust saadavad toetused on tõstnud elatustaset ja inimeste heaolu. Leiti, et heaolu on toetuste toel tõepoolest tõusnud, kuna on loodud uusi võimalusi ja ehitatud ühiskondlikke objekte. Siiski ei nõustunud osalejad üheski grupis sellega, et Euroopa Liitu kuulumine või sealt saadavad toetused oleks kuidagi tõstnud inimeste elatustaset – omal nahal seda osalejad tundnud polnud ning vastupidiselt toodi välja, et kõik on hoopis kallinenud.
- Kõige ebausutavamad sõnumid olid, et Euroopa Liit tagab meile poliitilise iseseisvuse ja rahu ning et eurole üleminek on tõstnud Eesti usaldusväärset maailma silmis. Rahu eest nähti hoolitsevat pigem NATOt. Mis puudutab aga Eesti usaldusväärsete tõusu pärast euroga liitumist, siis siinkohal nähti, et euro enda usaldusväärsus ei ole hetkel kõige parem ning ühe riigi usaldusväärsus sõltub pigem teistest teguritest kui valuutast.
- Osalejad pakkusid ka ise välja võimalikke sõnumeid ning laiemalt vaadates keskendusid need kolmele aspektile: liikmesriikide elatustasemete võrdsustamine ja võrdne kohtlemine, samas territoriaalsete ja kultuuriliste eripärade arvestamine ning iga kõige pisemagi riigi ja iga üksikisiku tähtsaks pidamine.

Teave Euroopa Liidu teemade kohta

- Euroopa Liiduga seonduvat infot kajastatakse Eestis piisavalt, kuigi leiti, et viimasel ajal domineerib liiga palju negatiivne info, mis mõjutab kokkuvõttes ka inimeste hoiakuid Euroopa Liidu suhtes.
- Peamine info jõuab inimesteni uudiste kaudu televisioonist, ajalehtedest, raadiost või interneti uudisteportaalidest.
- Peamiselt kajastatakse Euroopa Liiduga seonduvalt osalejate arvates poliitilisi ja rahalisi teemasid – toetused, trahvid, abipaketid, normid ja seadused.
- Üldiselt infot Euroopa Liidu teemade kohta ei otsita, kui selleks puudub isiklik vajadus, kuid kui oleks vaja infot otsida, siis kasutaksid peaaegu kõik osalejad selleks interneti ja seal siis vastavalt vajadusele kas ametlikke kodulehekülgi, mingeid portaale, otsingumootoreid vms.
- Kõige enam huvitaks inimesi Euroopa Liidu puhul, milline on elu ja olu teistes riikides, et mõista paremini Eesti olukorda. Lisaks sellele sooviksid osalejad rohkem teada meie saadikute tegevustest Euroopa Liidus ja seda eelkõige tööalasest vaatest, mitte nende elamistingimustest.
- Infot Euroopa Liidu kohta peaks edastama osalejate arvates erinevates kanalites ja erinevas formaadis. Ühest küljest ei saa mööda minna igapäevastest uudistest televisioonis, raadios või internetis, kuid neis võiks olla eraldi Euroopa uudiste rubriik. Teisalt on väga huvipakkuvad ka arutelusaated, mis aitavad faktilist infot paremini mõista ja konteksti panna.
- Euroopa Liiduga seonduvat infot peaks esitama ja toimuvast kokkuvõtteid tegema erapooletu osapool, kelleks sobivad hästi majandusteadlased või korrespondendid, kuid oma tööalasest tegevusest võiks rohkem rääkida ka meie sealsed saadikud. Euroopa Liidu juhtfiguurid info esitamiseks nii atraktiivsed ei tundunud, kuna nad ei seo liidus toimuvat kohaliku kontekstiga.

Soovitused kommunikatsiooniks I

Lähteteemad ja mõisted

- Elu ja olu teistes Euroopa Liidu riikides
 - näitamaks, et meil ei ole ikka nii kehvasti kui tunduda võib
 - loomaks ühtsustunnet
- Elu ja olu muutused Eestis Euroopa Liidu toel
 - Konkreetsed näited, mis osas on Eesti Euroopa Liidu toel ilusamaks ja sinne elu paremaks muutunud
- Märgid selle kohta, et Eesti elatustase ühtlustub või hakkab ühtlustuma Euroopa Liidu keskmisega
 - toetatakse palkade ühtlustumist, ettevõtluse arengut, töökohtade loomist, majanduse kasvu
 - pannakse seeläbi piirid ka Eesti inimeste välismaale tööle suundumisele
- Euroopa kodaniku õigused
 - vabadus reisida ja õppida kõikjal Euroopa Liidus on liitumisega seoses üks positiivsemaid tulemusi, millele võiks tähelepanu juhtida
- Kõigi liikmesriikide võrdne ja õiglane kohtlemine
- Suurem koostöö liikmesriikide vahel
 - väiksemad riigid pole ainult käsutäitjad, vaid ka neil on sõnaõigus
- Territoriaalsete eripärade ja kultuuri kaitsmine

Soovitused kommunikatsiooniks II

Kanali valik

- Kommunikatsioon Euroopa Liidu teemade kohta peaks toimuma läbi usaldusväärsete kanalite, eelkõige läbi Rahvusringhäälingu kanalite või siis usaldusväärsete päevalehtede ja nende *online* portaalide.

Info edastamise viis

- Sõnumid peaks olema esitatud koos kinnitavate näidetega. Sõnumist üksi ei piisa, see tundub ilma näiteta lihtsalt ilusa lausena.
- Enam lihtsalt sõnumite kommunikeerimisest oodatakse uudistesse (nii televisiooni, raadiosse kui ka lehtedesse) Euroopa Liidu uudiste plokki ja nende teemade rohkemat kajastamist arutelusaadetes (nt Vabariigi Kodanikud, Foorum jms)
- Kommunikatsioon peaks toimuma lugejasõbralikus keeles (mitte bürokratlikus võtmes)

Usaldusväärsed isikud antud infot edastama

- Eestiga seotud inimesed, kes suudavad panna Euroopa Liidus toimuvat Eesti konteksti (mitte Euroopa Liidu juhid):
 - meie Euroopa Parlamendi saadikud
 - erapooletud osapooled – majandusteadlased, spetsialistid, kohapeal viibivad ajakirjanikud (nt Johannes Tralla).

Lisad

Euroopa Liiduga seotud hoiakud

© TNS Veebruar 2013

Uuringu meeskond

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Tellijapoolne kontaktisik:	Eve Paavel
Uuringu kava ja aruande koostajad:	Aivar Voog ja Kaidi Reedi
Osalejate värbamine:	Marju Kalve
Modereerimine:	Aivar Voog, Kaidi Reedi, Tatjana Kriger

Kontaktinfo

Aivar Voog
Osakonnajuhataja
Telefon: 626 8538
E-mail: aivar.voog@emor.ee

TNS Emor

Telefon: 626 8500
Faks: 626 8501
E-mail: emor@emor.ee
Aadress: A. H. Tammsaare tee 47, 11316 Tallinn

Euroopa Liiduga seotud hoiakud